

Slajd 1

Pobieranie próbek i analiza wód powierzchniowych w przypadkach szkód

Dr Eberhard Rohde

Laboratorium Berlin - Brandenburg

(Niemcy)

Międzynarodowe niemiecko – polskie warsztaty Porozumienie UNECE

Slajd 2

Struktura

- Podstawy
- Założenia
- Decyzje urzędowe
- Uwarunkowania personalne
- Protokół pobierania próbek
- Miejsca pobierania próbek
- Badania w terenie
- Pobieranie próbek
- Oszacowanie zagrożenia
- Badania laboratoryjne
- Analiza

Slajd 3

Podstawy

- ISO 5667 (2007) Właściwości wody - pobranie próbki
- DIN 38402 – A15 Pobranie próbki z wód płynących
- Instrukcja - LAWA – AQS Pobranie próbki z wód płynących (P-813, Maj 1998)

Slajd 4

Założenia

- Pobieranie próbek jest integracyjną częścią analizy
- Celem każdego pobrania próbki jest otrzymanie próbki miarodajnej dla celu badań oraz dostarczenie jej sklasyfikowanej do laboratorium badawczego.
  - W przypadku szkody szczególnie ważne a przy tym trudne są
- Błędów powstałych w wyniku niewłaściwego pobierania próbek, składowania i transportu nie da się – nawet przy zastosowaniu najbardziej kosztownych środków – skorygować.
  - Po stwierdzeniu błędu z reguły nie występuje już zjawisko powodujące szkodę
- Dokumentacja jest ważną częścią składową każdego pobrania próbki.

Slajd 5

Decyzje urzędowe

Przygotowanie lub odrzucenie pozwoleń i dalszych aktów prawnych (np. roszczeń odszkodowawczych) jest nieskuteczne, gdy są one zaskarżalne. Pobieranie próbek jest pierwszym i z wielu względów również najbardziej skutecznym ogniwem badań, gdy składany jest sprzeciw w stosunku do decyzji urzędowych.

Slajd 6

Uwarunkowania personalne

- Ukończone wykształcenie jako technik, laborant chemiczny, dostawca i utylizator lub inne właściwe wykształcenie kierunkowe
- Intensywne i regularne szkolenia
- Zespół pobierający próbki (przynajmniej 2 osoby)
- Pobierający próbki jest odpowiedzialny za właściwe i fachowe pobranie próbek

Slajd 7

Protokół pobierania próbek

Protokół pobierania próbek i list przewozowy posiadają wartość dokumentaryczną w przypadku sporów prawnych.

- Służą zabezpieczeniu dowodów
  - Brak postępowania uniwersalnego celem zabezpieczenia dowodów
- Dalsze środki w celu zabezpieczenia dowodów:

- Dokumentacja fotograficzna
- Ewentualnie szkic położenia, współrzędne GPS

Slajd 8

Protokół pobierania próbek

Wymagania minimalne:

- Rodzaj próby
- Miejsce pobierania próbki (km rzeki, odprowadzenie)
- Termin pobrania próbki, data, godzina
- Nazwisko pobierającego próbkę, świadkowie
- oznaczenie próby
- Opis butelek z próbkami przed napełnieniem
- Podpis (2 osoby)

Slajd 9

Protokół pobierania próbek

Obserwacje na miejscu

- Warunki pogodowe jak wiatr, lód, opady itd.
- Miejscowa specyfika jak zmętnienie, zapach, kolor, tworzenie się piany lub gazów, plamy oleju, pływająca pianina itp.
- Zachowanie ryb takie jak próba oddychania powietrzem atmosferycznym lub skakanie

Nie używać kartek do notatek na brudno – przykłady protokołów pobierania próbek w załączniku norm DIN lub instrukcji AQS.

Slajd 10

Miejsca pobierania próbek

1. Poniżej miejsca szkód

Reprezentatywny, profil poprzeczny, most, przy dużych awariach podążać za chmurą zanieczyszczeń, informować mieszkańców poniżej miejsca szkód poprzez plan alarmowo – ostrzegawczy.

2. Na miejscu szkód (odprowadzenie)
3. Powyżej miejsca szkód (początkowe obciążenie)

Slajd 11

Badania w terenie

Użycie aparatów mierzących (elektrod)

- temperatura
- tlen
- Wartość PH
- przewodność

Slajd 12

Pobranie próbki

- Czerpak, wiadro (tworzywo sztuczne lub stal szlachetna)
- Próbkę losowa
- Butelka szklana (przynajmniej 2L pojemności) zaopatrzona w korek ze szlifem
- Wypełniona po brzegi bez powietrza
- Brak uniwersalnie działającej konserwacji
- Jedyńm środkiem konserwacyjnym, który można zastosować, jest schłodzenie próbki do 4°C
- Szybki transport do laboratorium badawczego
- Zabezpieczenie wielu ryb różnych gatunków przed wymarciem
- Niemożliwe pobranie miarodajnych próbek w przypadku zanieczyszczeń olejami

Slajd 13

Ocena zagrożenia

Ocena zagrożenia dla człowieka i środowiska

- Ustalenie ilości, rodzaju, niebezpieczeństwa i cech substancji
  - Formularze z danymi bezpieczeństwa, dokumenty dostawcze
  - Banki danych: www.hvbg.de/bgja/stoffdatenbank
www.lubw.bwl.de/servlet/is/30631/
www.umweltbundesamt.de/wgs/
- Telefon ochrony środowiska BASF AG (0621-60 40 40)
- Pobranie próbki/analiza
  - a. Pomiar w terenie (rurka detekcyjna, powietrze)
  - b. Analiza laboratoryjna

Slajd 14

Badania laboratoryjne

- Paleta substancji szkodliwych ponad 30.000 istotnych chemikaliów.
- Informacje dodatkowe bardzo ważne!
- konkretne badanie (analiza pojedynczych substancji) nie może zostać przeprowadzone bez ustalenia sprawy w odpowiednim okresie czasu.

Slajd 15

Analiza

Klasyfikacja sumaryczna (CSB, BSB, TOC, AOX)

Podstawowe parametry (ph, przewodność, jony itd.)

Metale ciężkie - Absorpcyjna spektrometria atomowa

- Optyczne ICP (ang. inductively coupled plasma) – spektrometria emisyjna (ICP – OES)
- ICP – spektrometria masowa (ICP – MS)
- Absorpcyjna spektrometria atomowa (AAS)

Związki organiczne

- Chromatografia gazowa (GC)
GC – MS – screening, jakościowe wskazówki co do klasy substancji
- Chromatografia cieczy (LC, HPLC)
LC – MS - Screening
- Analiza pojedynczych substancji przy pomocy różnych detektorów w celu kwantyfikacji (np. LHKW, olej, benzyna przy pomocy Detektor płomieniowo-jonizacyjny, FID)

Raport laboratoryjny, deklaracja zapewnienia jakości norma DIN EN ISO 17025

Slajd 16

Dziękujemy Państwu za uwagę